

ΜΕ ΤΗΝ ΕΥΓΕΝΕΙΑΝ

ΤΕΥΧΟΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΨΥΧΙΚΗ ΥΓΕΙΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Freud

Ποιος νάμαι. Να με! Πανό Κάτω απ' το σπασμό
το μισό, που λέν τα παραμύθια.
Βγάλ τον! Θα ξεσκεπάσεις τον Ταρτούφω,
που φλόγα χολώσε τον καίει τα στήθια
και τη ντροπή οι ματιάς του τη στραπατσών.
στη σκιά που μας μάγει από σκεπασμένον
τον Άγιο και τ' απιά μας τα ξεπλάκων
τα λόγια, που σφηνώνει η φουρνιάδα,
την παρημία του ανθρώπου να σκεπάζουν.
Ποιος νάμαι. Να με! από τη χαρσινάδα
που βλέπουμε το Έγώ μας, στ' όντιμό μου
ως αποθήμεις είδ' αράδα αράδα.

της ψυχής, παλιοντιμωκας του δόμον

Μάρκος Τσιφμαίκος
(Νέα Εστία 1929, τ. 54)

Αλήθεια

Τα σέκα-σέκα και τη σκόφη-σκόφη
μάθε να λες. Και για να ξέρεις κάθε
που για γραφτό σαν η μοίρα σαν το γράφει,
να τον κοιτάς τον εαυτό σου μάθε!
Και γράφε καθενιά του νου σου κόρη,
και μόνος, με ότι βρεις, τον κόσμο πλάθε,
διπλοζυγιάζοντας το και και τ' όχι,
με όσα γιατί έχεις πάθει τάχεις μάθε.
Τότε, σαν τα ψαράκια στην αλόχη,
θα σπαρταρούν και της ψυχής τα πάθη,
που μες στη γιάλα η Τέχνη -μόνη αλήθεια-
κίτ' απ' τ' ασύνετα τον ανθρώπου βάθη

τα σέκνει, για να πλάθει παραμύθια

Μ. Τσιφμαίκος
(Ανθολ. Αποστολίδη)

Freud

Ποιόν σου μη γελάσουν τα χιλή
αφεί τα νεύρικά να τα ματώσεις!
Κατοούφη σ' έχουν κάνει κι οι νευρώσεις,
καμπούρη οι φίλοι και φροντίδων πλήρη.
Ψηλά να το κρατάνε το κοντίλι,
τα εντός σου στη ζωή να θανατώσεις.
Ν' αφήσεις δε σ' αφήσαν οι ψυχώσεις
αφ' όσον ο μέγας Φρόντ έχει ανατίλει.
Σίχους να μουραμωρίζεις, να στενάζεις,
να μαραινόσαι σε κόδα μες στο δαίλι,
κράνιο μ' άδειας κόγχες να φαντάζεις,
τον εγκέφαλον να πιέται το μαντίλι.
(Κι αν λάδεις κι απ' την ουρανό πιτάκι,
δύσως άλλο θέ νάν' του Καρνετάκη!).

Ν. Τσιμαδάκης
(Ανθολογία Αποστολίδη)

Τα Σύγχρονα Θέματα, όταν αρχικά επιλέξαν να ριξουν το βάρος αυτού του τελευταίου τεύχους του 1983 στα προβλήματα της ψυχικής υγείας στην Ελλάδα είχαν τους εξής στόχους:

1. Να αποσαφηνιστούν ορισμένες πολύ βασικές έννοιες και αντιλήψεις που διέπουν τον ψυχιατρικό και ψυχολογικό λόγο.
2. Να διευκρινιστούν – στο μέτρο του δυνατού – οι «λειτούργιες» που συνεπάγεται η άσκηση των διαφόρων ψυχιατρικών πρακτικών.
3. Να αναλυθούν οι συγκεκριμένες συνθήκες, που επικρατούν στα δημόσια και ιδιωτικά ψυχιατρεία, πέρα από προκαταλήψεις και σχηματοποιημένες αντιλήψεις.
4. Να ασκηθεί κριτική στον σκανδαλοθηρικό, «αποκαλυπτικό», και ορισμένες φορές ακόμη και πορνογραφικό τρόπο, που παρουσιάζονται οι συνθήκες στα ψυχιατρεία από τον ημερήσιο και περιοδικό τύπο.

Η σύγχυση που επικρατεί στο (μη ειδικό) κοινό προκύπτει από το γεγονός πως ένα ολόκληρο φάσμα ειδικοτήτων καλείται να επιλύσει τις δυσκολίες ζωής και τα ψυχικά προβλήματα: από την καφετζού, την αισθητικό, τον κομματικό καθοδηγητή, τον παππά του χωριού, τον γυμναστή, τον χορευτή, τον γκουρού της γιόγκα, μέχρι τον νευρολόγο, ψυχίατρο, ψυχαναλυτή, ψυχολόγο και τον κοινωνικό λειτουργό. Ποιες διαδικασίες ακολουθούνται και ποιες πρακτικές συνεπάγονται από τις διάφορες θεραπευτικές προτάσεις κάθε ειδικότητας ή και κάθε σχολής; Ποια προβλήματα αντιμετωπίζονται και επιλύονται και ποια είναι άσχετα ή πέρα από τις δυνατότητες του ειδικού; Συχνά γίνεται δυσδιάκριτος και δύσκολος ο διαχωρισμός οικογενειακών, επαγγελματικών, οικονομικών και πολιτικο-ιδεολογικών προβλημάτων από τα «καθαρά» ψυχιατρικά προβλήματα. Τέλος ερωτήματα ως προς το «είδος» των ψυχικών ασθενειών που καλύπτει η ψυχιατρική σε σχέση με την ψυχανάλυση έρχονται να συμπληρώσουν τη σύγχυση που επικρατεί στην ίδια την ονοματολογία των ψυχώσεων και των νευρώσεων και την αιτιολογία τους.

Έχοντας στα χέρια μας το σύνολο των άρθρων που συνθέτουν το τεύχος, δεν πιστεύουμε πως πετύχαμε να πάμε και πολύ μακριά στην κατεύθυνση αποσαφήνισης εννοιών και λειτουργιών ούτε να δώσουμε μία σαφή εικόνα των συνθηκών που επικρατούν στα ψυχιατρεία. Όλα τα κείμενα σχετίζονται με την ελληνική πραγματικότητα και συχνά αντανακλούν αυτή την πραγματικότητα.

Μπορούμε να διακρίνουμε πέντε ενότητες: Η πρώτη αποτελείται από τρία άρθρα: ένα ιστορικό για την εγκατάσταση της ψυχιατρικής στην Ελλάδα, ένα γενικό πληροφοριακό για τις διαστάσεις των ψυχικών διαταραχών και την

περίθαλψη στην Ελλάδα και μια ανασκόπηση της ψυχαναλυτικής βιβλιογραφίας. Φυσικά και παραμένει ανοιχτό όλο το θέμα της καταγραφής και η κριτική αξιολόγηση του συνόλου της βιβλιογραφίας στην Ψυχιατρική και στην Ψυχολογία. Η δεύτερη ενότητα καλύπτεται από δύο κείμενα των υπευθύνων των αντιστοίχων επιτροπών, του αρμόδιου Υπουργείου για τη μεταρρύθμιση του συστήματος ψυχιατρικής και παιδοψυχιατρικής περίθαλψης. Η τρίτη ενότητα έχει σαν κύριο χαρακτηριστικό, την έκφραση τριών διαφορετικών αντιλήψεων γύρω από τα προβλήματα της ψυχικής υγείας: μπορεί ν' αποτελούν προσωπικές απόψεις των συγγραφέων τους, αντανακλούν όμως ένα πολύ ευρύτερο φάσμα στο χώρο των ψυχιάτρων και των ψυχαναλυτών. Η τέταρτη ενότητα, παραπέμπει σε δύο συγκεκριμένες εμπειρίες: Η μία σχετίζεται με τη μοναδική απόπειρα συσχέτισης κοινοτικών φορέων με τα προβλήματα ψυχικής υγείας (Κέντρο Κοινωνικής Ψυχικής Υγιεινής Βύρωνα - Καισαριανής). Η δεύτερη μαρτυρία, υπό μορφή συνέντευξης, σχετίζεται με την εμπειρία του Κέντρου Ψυχικής Υγιεινής, την πρώτη μεταπολεμική περίοδο. Η πέμπτη ενότητα αποτελείται από τρεις περιπτώσιολογικές μελέτες (case studies), που αποτελούν συνάμα ανάλυση ιδεολογιών και νοοτροπιών γύρω από την ψυχική υγεία και την τρέλα.

Η πρώτη παραπέμπει στον τρόπο αντιμετώπισης από το κοινωνικό σύνολο και από τα μαζικά μέσα επικοινωνίας των γεγονότων στο χωριό Μπαμπίνι. Η δεύτερη εργασία αναλύει τον τρόπο που αντιμετώπισε ο Τύπος τη γνωστή υπόθεση εγκλεισμού ψυχασθενούς στο Κωσταλέξι. Η τρίτη αποτελεί επεξεργασία του ιδεολογικού περιεχομένου του πρώτου ψυχιατρικού περιοδικού, που κυκλοφόρησε στην Ελλάδα. Θεωρήσαμε σκόπιμο να συμπεριλάβουμε στο τεύχος αυτό ένα ακόμη άρθρο, που δεν συνδέεται οργανικά με καμιά από τις παραπάνω ενότητες και που αναδεικνύει τη σημασία της περιγενετικής περιόδου για την ψυχική υγεία.

Η Συντακτική Επιτροπή

Για το τεύχος αυτό συνεργαστήκαμε στενά με τον Θανάση Τζαβάρα.

